

Otevřený dopis poslancům PS PČR a členům vlády ČR ve věci zásadního ohrožení kulturního dědictví navrženou novelou stavebního zákona a souvisejících předpisů

V Praze, dne 2. 6. 2026.

Vážené dámy, vážení pánové,

v lednu tohoto roku jsme se na předsedu vlády Andreje Babiše obrátili otevřeným dopisem, který varoval před oslabením systému památkové péče navrženou novelou stavebního zákona a souvisejících předpisů. Dopis tehdy zůstal bez odezvy. O půl roku později jsme v situaci, kdy je do sněmovny navržen předpis, který jde v destrukci systému ochrany památek ještě dále. Tato situace je naprosto bezprecedentní, a musíme na ni proto reagovat. Jakožto reprezentanti odborných institucí, které se péčí o památky věnují prostřednictvím vysokoškolské výuky a vědeckého výzkumu, vás vyzýváme, abyste zákon v předložené vládní podobě jednoznačně odmítli, a to zejména z těchto důvodů:

1) Navržená novela radikálně a nepochopitelně oslabuje pozici odborné složky památkové péče, reprezentované ze zákona Národním památkovým ústavem. Nově by se odborná složka nejen nemohla samostatně vyjadřovat k zásahům do staveb v památkově chráněných územích, které nejsou jednotlivou zapsanou kulturní památkou, ale dokonce ani posuzovat novostavby, které zde vznikají, a to včetně rezervací se statutem Světového kulturního dědictví UNESCO. Tento návrh popírá samý smysl vyhlášení památkově chráněných území. V památkových rezervacích a zónách je za památku prohlášena vždy jen část cenných staveb, přičemž ty ostatní jsou chráněny statutem ochrany celku. Památkové rezervace a zóny v minulosti vznikaly právě proto, aby chránily hodnotný celek bez nutnosti prohlašovat za památku každý jednotlivý dům. Strategie, v níž se odborné složce památkové péče vezme pravomoc, aby se k dění ve chráněném území odborně vyjádřila, jde zcela proti logice a duchu památkového zákona. Důsledky této situace lze názorně demonstrovat na příkladu Pařížské ulice v Praze, kde je památkově chráněn pouze jeden dům, a kde by tak naprostá většina cenných historizujících a secesních staveb zůstala mimo pravomoc a ochranu odborné složky státní památkové péče. Stejně tak by odborní památkáři vůbec nemohli posoudit novostavby – třeba i výškové budovy – uprostřed historických center měst, což je opět zcela proti smyslu památkového zákona jako celku.

2) Navržená novela oslabuje roli odborné složky i při ochraně zapsaných kulturních památek, a dokonce i národních kulturních památek. Zde by jí pravomoc vyjádření sice zůstala, avšak na posouzení i těch nejsložitějších památkových obnov by měla lhůtu pouhých 10 dní (s hypotetickou možností prodloužení na 20). Za tuto extrémně krátkou dobu by měla posoudit nejen běžnou obnovu památek, ale i rozsáhlé projekty typu obnovy katedrály sv. Barbory v Kutné Hoře či Národního divadla v Praze. Tento absurdně šibeniční termín pro posouzení rozsáhlých a složitých projektů bude činnost odborné památkové složky již v principu paralyzovat a znemožní to naplňovat veřejný zájem, k němuž je ze zákona určena. Situace je to obdobná, jako kdyby zákon lékařům výslovně znemožňoval sledovat pacienta déle než 10 dní a zakázal mu provádět na něm ta vyšetření, která tuto lhůtu přesáhnou, a to i v případě závažných a život ohrožujících chorob: právě tak zákon de facto nařizuje zacházet s památkami, které patří k tomu nejcennějšímu, co se nám v rámci českého kulturního dědictví dochovalo.

3) Navržená novela památkového zákona cíleně oslabuje naplnění veřejného zájmu na ochraně památek tím, že u staveb v památkových rezervacích a zónách, které nejsou výslovně prohlášeny za památku, ruší závazné stanovisko výkonné složky památkové péče. Nejen, že by se zde k zásahům automaticky nevyjadřovala odborná složka památkové péče, ale ani názor výkonného orgánu by nebyl závazný, a tedy vymahatelný. Tato skutečnost by výrazně oslabila ochranu historických měst v českých zemích a logicky by pak časem vedla ke zrušení rezervací a zón, neboť by ztratily svůj zákonem deklarovaný smysl. **Tento přístup je naprosto nepochopitelný: česká, moravská a slezská historická města patří k nejlépe dochovaným, a tedy nejcennějším historickým městům v Evropě a generují mimochodem i nemalou část zisku z turistického ruchu. I za současných podmínek v nich vzniká řada nových staveb, které se vyznačují kvalitní architekturou a promyšleným dialogem s historickým městem, a to právě proto, že architekti, investoři a památkáři jako reprezentanti veřejného zájmu mezi sebou konstruktivně komunikují. Není zde proto žádný relevantní důvod památkovou péči uvedeným způsobem oslabovat.**

4) Novela oproti předchozí verzi sice neruší ochranná pásma kolem kulturních památek a rezervací, avšak požaduje u většiny z nich naprosto nerealisticky jejich „přeprohlášení“ do konce roku 2028. Tento termín nelze stihnout odborně ani administrativně – a tak je návrh de facto jen „odloženým“ zrušením ochranných pásem, která chrání nejcennější památky a soubory před narušením panoramat nebo chaotickou a nekvalitní zástavbou v jejich těsné blízkosti. Toto se týká i Prahy, u níž je ochranné pásmo jednou z podmínek zápisu na prestižní seznam památek světového kulturního dědictví UNESCO.

5) Novela navrhuje výrazné zkrácení doby záchranného archeologického výzkumu a z velké části přenáší jeho finanční zátěž na veřejné instituce, což by pro obce a kraje znamenalo v souhrnu **stamilionové částky navíc**. Výsledkem bude nedostatečná kvalita výzkumů a zánik archeologických památek, o jejichž existenci bychom se kvůli absurdně nastaveným časovým lhůtám ani neměli šanci dozvědět.

Výše zmíněné návrhy nepředstavují „kosmetickou“ nebo dílčí úpravu zákona, ale fatální oslabení památkové péče v českých zemích. Pokud by zákon takto opravdu prošel, stala by se tato disciplína jen formální položkou bez možnosti věci reálně ovlivnit. Lze použít paralelu s ochranou přírody, jejíž ohrožení navrženými změnami zákonů je obdobné – ovšem s tím rozdílem, že památky na rozdíl od přírody nedokáží nijak samy regenerovat. Pokud poničíme památky a památkově cenná města, stane se to nevratně a navždy.

Nejde o památkáře, ale o památky.

Vyzýváme Vás proto, abyste novelu v předložené podobě odmítli.

doc. PhDr. Richard Biegel, Ph.D., v. r.
ředitel Ústavu pro dějiny umění FF UK

doc. Ing arch. Tomáš Efler, Ph.D., v. r.
vedoucí Ústavu dějin památkové péče FA ČVUT

doc. Ing. arch. Dalibor Hlaváček, Ph.D., v.r.,
děkan Fakulty architektury ČVUT

doc. PhDr. Martin Horáček, Ph.D., v. r.

katedra dějin umění FF UP v Olomouci, prezident Českého národního komitétu ICOMOS

doc. Mgr. Radka Nokkala Miltová, Ph.D., v. r.

vedoucí Semináře dějin umění FF MU v Brně

prof. Tomáš Pospiszyl, Ph.D., v. r.

rektor Akademie výtvarných umění v Praze

Mgr. Marek Pokorný, v. r.

Předseda Uměleckohistorické společnosti v českých zemích

prof. PhDr. Ing. Jan Royt, Ph.D., v. r.

člen vědecké rady Univerzity Karlovy, člen Učené společnosti České republiky

prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D., v. r.

vedoucí Ústavu dějin křesťanského umění KTF UK

prof. Ing. arch. Petr Vorlík, Ph.D., v. r.

vedoucí Ústavu teorie a dějin architektury FA ČVUT

prof. PhDr. et PaedDr. Jindřich Vybíral DSc., v. r.

rektor Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze

doc. PhDr. Tomáš Winter, Ph.D., v. r.

ředitel Ústavu dějin umění AV ČR, v. v. i.

doc. PhDr. Jana Zapletalová, Ph.D., v. r.

vedoucí Katedry dějin umění FF UP

Kontakt na zástupce signatářů: richard.biegel@ff.cuni.cz